

Principy a dispute (diskuse)

Už dlouho se traduje zásada, založená na zkušenosti (eventuelně zkušenost, formulovaná jako zásada), že nelze diskutovat o prvních zásadách, o „principech“: De principiis non est disputandum. Nebo také: Inter discordantes de principiis nulla est disputatio. V jistém smyslu to je vlastně jakási pragmatická zásada, která však musí být podrobena bližšímu přezkoumání. Dalo by se proti tomu namítat: cožpak není naopak odedávna zkoumání a vždy nové přezkoumávání „posledních principů“ jednou z hlavních povinností právě filosofů a filosofie? A na druhé straně: cožpak skutečné (pravé) myšlení nepředstavuje nutně ustavičnou disputaci, ano polemiku se sebou samým? Cožpak se zejména každý filosof vždy znovu neocitá v situacích, kdy nesouhlasí sám se sebou, kdy usilovně hledá, kde sám dělá hrubé nebo i jemné chyby a dopouští se omylů? Jistě tomu tak je, ale právě proto máme za to, že ona citovaná zásada má jen pragmatický charakter, tj. vztahuje se právě na podmínky dispute. Má-li totiž taková dispute mít smysl, musí jít určitým směrem, po určité cestě, na které se disputující spolu vydali k oné disputaci. Kritická reflexe, která by toho či onoho disputujícího vedla v tu chvíli k pochybnostem o vlastních východiscích a pozicích, by nutně musela onu disputaci narušovat. A tak se zdá, že všechno musí mít „svůj“ čas - v průběhu dispute se všechny pochybnosti o vlastních východiscích a „principech“, jakož i o východiscích a principech toho či onoho partnera musí „metodicky“ odložit, dát provizorně stranou, nemá-li být dispute zbavena smyslu. Ovšem důležité je učinit to právě jen provizorně, tj. zejména nezapomenout, že výsledky dispute a jejich platnost jsou podmíněčné, protože závislé na tom, zda ony sdílené „principy“ jsou a zůstávají platné či nikoli, když budou - třeba později - podrobeny kritické reflexi, která je nejen nezbytná, ale která je právě pro filosofické myšlení dokonce *conditio sine qua non*.

(Písek, 070627-2.)